

UN PAÍS DE PARAULES

Un ram de llum

DONES, DONES, DONES

Manuel Molins
Editorial 3 i 4
94 pàgines. València, 2009

Francesc Calafat

Hècuba, protagonista del monòleg central de *Dones, dones, dones*, és la cobertura mítica que irradia l'obra per ser l'emblema de la dona de tots els temps i el clam per la llibertat i la dignitat del gènere femení. Els lectors de Molins saben que la presència del mite, d'índole variada, en la seua obra no és decoració; és la lava que fa bullir de drama i sentits les històries, perquè els mites són les lletres claus de l'ADN de la condició humana. Així, Hècuba, víctima de la guerra i de l'odi dels homes, convoca, com diu Francesc Foguet en el pròleg il·luminador, un "oratori laic de veus i ressons".

Molins és dels autors que miren el món i l'escodrinquen amb el bisturí de la inquietud i n'extrau per a la dramaturgia fets que cremen i que representen per als personatges que els viuen un terratrèmol i un rept. La seua circumstància trasbalsa la vida dels altres i els obliga a definir-se i a actuar. És el cas de les persones que han nascut amb el cos equivocat, que ací du el nom d'Hipòlit-Sandra i és el germen de la peça teatral. L'altra ferida social de l'obra l'encarna Alberta, l'assistenta quítxua de Sofia, la *mamma* de la família, que ha patit en carn viva la humiliació de l'explotació i ha sobreviscut en condicions vergonyants.

El convit de la boda de Cassandra és l'anècdota que genera la confessió de les dones de tres generacions d'una família, que il·lustren les complicitats i les desavinences, les afinitats, els conflictes i els silencis inaccessibles que la formen. Els components en són: Sofia, la matriarca i fundadora de l'empresa familiar, les filles (Maria i Marta) i les nètes (Cassandra i Hipòlit-Sandra). A banda de les diferències, representen l'obstinació de ser dones emprenedores i la voluntat de marcar el ritme de les seues existències. Només a Marta li toca el paper més lleig. En casar-se amb un notari, s'acomoda a les conversions d'una vida burgesa, i a la llarga patirà els estralls de la passivitat. Les dones en l'aventura de la seua afirmació s'han d'enfrontar al context i superar situacions greus. Ser supervivents les fa més fortes i els aporta una vida interna més fecunda.

Encara que *Dones, dones, dones* no té la fondària d'altres obres, l'autor hi aconsegueix relleus plens de força. És brillant en la construcció simètrica i circular i en la creació d'imatges visuals i simbòliques (els llançaments del ram de boda) i domina amb sensibilitat penetrant les veus femenines, fèrtils en modulacions i revolts, que indaguen allò que som i el que significa viure.

La nissaga Díaz

"Ara tan sols m'interessen les formes orgàniques"

VE DE LA PÀGINA 1

Damià Díaz també és un artista reconegut, amb una destacada projecció internacional, i el pare en parla amb una satisfacció molt justificada: "Va estar treballant molts anys a Brussel·les, i ara té estudi a Berlín. Ací tens el catàleg: açò és de la seua exposició a la Sapienza, i açò d'una a Nova York". Ens interessem per la seua obra i Pepe segueix explicant-nos coses i més coses, amb una fluència verbal admirable, fins que de nou sona el seu telèfon.

Quan enllesteix la nova consulta telefònica, ens anima a pujar a la terrassa de dalt de la casa, per a gaudir de la vista. Ah, quina panoràmica! L'altiu i majestuós Puigcampana, el sòlid Ponotx, l'elegant serra de Bèrnia, l'impetuós penyal d'Ifac, la màgica serra Gelada, i tancant-ho tot, la mar, la mar infinita. Fa un dia càlid, bufa una mica de ponent i la mar és com un plat, i d'argent per les penyes de l'Albir. Li pregunte si alguna vegada ha pintat aquelles vistes magnífiques. Fa que no, una mica espantat davant de la possibilitat, i rebla que el paisatge no li serveix per a comunicar res. Em sobta aquella resposta tan taxativa i li replique que en canvi allò és corprenedor, que talla l'alé. "Un evolucionista. Quan tenia vuit anys feia paisatges... Ara tan sols m'inte-

ressen les formes orgàniques" conclou amb un deix de menyspreu.

El primer estudi el té a tocar de casa. És una sala, amb un petit magatzem, on Pepe

"Cada dia és distint, el Puigcampana. Cada dia té un color, una llum, una textura diferent..."

Un tronc d'arbre o un branquilló de vinya pren volums insospitats

"En aquest quadre vaig dibuixar les mans d'Enric Valor..."

Díaz treballa de manera especial aquell univers de les formes orgàniques. Un tronc d'arbre (en especial de les seues estimades oliveres), o un cep o un branquilló de vinya, passat per la metamorfosi de l'artista, pren volums insospitats: amb la barra seca negra o de sanguina, treballa aquell uni-

vers que es desplega, en grans formats, que són tot evocacions, propostes, fugues, modulacions de la matèria. Sens dubte, Díaz Azorín és un dels nostres grans dibuixants, pocs dominen com ell la barra seca, pocs pinten una mà amb tanta mestria, pocs tenen tan ensinistrat el traç i tracten el cos humà amb tanta saviesa. "En aquest quadre vaig dibuixar les mans d'Enric Valor... També en tinc un amb les mans de Vicente Ferrer i un altre amb les de Vicent Andrés Estellés... Tinc una història divertida d'aquest últim: una vegada que el vaig saludar li vaig preguntar com estava: 'Estic prou bé, gràcies. Aquesta cama la tinc fotuda. Aquesta altra també. Però la del mig la tinc perfecta!'. Pepe Díaz Azorín riu, i el telèfon torna a sonar, mira el número i penja. "Ja trucaré després", ens diu. Em parla tot seguit d'Eusebi Sempere, que també era un gran dibuixant: "Ernest Furió comentava d'ell que estava boig. Se n'ha anat a París!, em deia a cau d'orella, del tot admirat. Es morirà de gana!". I afegí: "Si se salvaren els gravats de Sempere fou per mi. Furió tenia les planxes a l'Escola de Belles Arts, però no les apreciava massa. Conservevem dotze planxes seues que són d'una mestria excepcional".

Anem al següent estudi, que utilitza per a fer els seus gravats. En un dibuixa i en l'altre du a terme els treballs gràfics. La vista sobre l'església d'Altea inunda tot aquest estudi, amb el blau cobalt de les teules de la gran cúpula. És tan vívida la presència d'aquella escenografia que no puc deixar de pregun-

Un llac ple de mosques

La ballarina Sol Picó presenta a València el seu últim muntatge

CARLES GÁMEZ València

Des de fa quinze anys, Sol Picó (Alcoi, 1967) trepitja els escenaris amb els seus espectacles vigorosos i adrenàtics caracteritzats per un llenguatge heterodox i mestís capaç de reinventar gèneres i estils i sempre filtrat per l'humor. "Les meues arrels valencianes", diu Sol Picó, "estan ací i per descomptat que això es manifesta, perquè al cap i a la fi tu ets allò que has viscut, que t'ha impregnat la pell". Ara la coreògrafa i ballarina presenta a València *El llac de les mosques*, un espectacle que es va estrenar al Mercat de les Flors de Barcelona el 2009. "És un treball", diu Sol Picó, "que parteix d'una reflexió sobre el pas del temps, sobre un moment de crisi, una mena de revisió vital quan vaig complir quaranta anys". Amb música de rock en directe que emmarca l'espectacle en una estètica d'òpera rock

surrealista i on no falten els apunts irònics i les complicitats amb el públic, *El llac de les mosques* participa plenament de la filosofia vital que la coreògrafa ha segregat durant tots aquests anys. "No vull", diu, "que la gent pense massa, vull que la gent es deixi dur i es divertisca, com si estigueren en un concert de rock". Espectacles com *Bésame el cactus* (2000), *La dona manca* (2003) o *Paella mixta* (2004) han posat de relleu la seua singularitat en l'escena de la dansa, una aposta que no va poder evitar certes crítiques en els inicis, però que finalment ha tingut reconeixement. "Pense", diu Sol Picó, "que no es va entendre què feia i ha hagut de passar un temps perquè tot s'assente i madure". Assenyala en aquest muntatge un cert revival: "D'una manera", comenta, "no deliberada han anat apareixent coses d'altres coreografies com *Paella Mixta*, *Bésame el cactus*, *Razona*

El llac de les mosques, de Sol Picó.

"No es va entendre què feia i ha hagut de passar un temps perquè tot s'assente i madure"

la vaca, però posats al dia, des de la meua mirada actual, com no podia ser d'una altra manera". Conscient com a ballarina dels límits físics, "no sé fins quan podré seguir", tot i que de moment no entra entre els seus

plans futurs deixar de ballar. Mostra d'aquesta maduresa i vitalitat professional són els darrers espectacles en què ha col·laborat, com *El ball*, dirigit per Sergi Belbel, perquè "tenia ganes una mica d'allò que es diu fer d'actriu i que algú em dirigira", o el cicle espectacle *La lúcha libre vuelve al Price*, una sèrie de "combats" entre ballarins de diferents estils i músics on s'ha "enfrontat" a les armes clàssiques del ballarí Igor Yebra. "Aquestes propostes sempre són molt estimulants per a un artista i jo m'ho passe molt bé".

Quan tenia sis anys va entrar per primera vegada a una acadèmia de ball a Alcoi estrenant unes sabatilles de punta que no ha abandonat mai. Ara, com la protagonista de l'espectacle, les posa en remulla. Una centrifugació vital per a seguir donant senyals de vida amb insolència i ràbia. "Sí, però és una ràbia", afegeix, "que es transforma en energia sobre l'escenari".

Companyia Sol Picó. *El llac de les mosques*. Teatre Principal. 20 d'abril. València.